

țară în care spiritul de finețe al lui Pascal a dat ortul popii în fața spiritului populist al lui Sartre.

cronica ideilor

Sorin Lavric

Artizanii decăderii

După ce ai terminat de citit cartea lui Sévillia, nu poți să nu te întrebi când anume vor găsi puterea intelectualii francezi să-și asume vina de a fi distrus cultura Franței. Adică cultura unei țări care pînă acum 50 de ani avea prestigiul unui mit și aureola unui empireu, și care acum a ajuns la capătul puterilor: mitul s-a stins și aureola s-a risipit, emblema culturală de odinioară fiind înlocuită cu figura lamentabilă a unei țări în care marxismul a distrus cam tot ce se putea distruge. Fisurile iscate în blazonul demnității franceze sunt atât de adînci încît umbra princiara a spiritului galic face figura unui convalescent ținîndu-și fruntea în pămînt: a fi francez a devenit o chestiune relativă și uneori de-a dreptul supărătoare, dar, mai ales, a fi francez a devenit sursa unei amintiri neplăcute. Căci ce parizian poate compara, fără să simtă o strîngere de inimă, Franța lui de Gaulle cu Franța zilelor noastre? Locul nobleței pe care o stîrnea altă dată numele ei în sufletul europenilor a fost luat de o tresărare compătimitoare și stînjinită, ca cea încercată de un om cînd îl vede pe altul căzînd.

Dacă e să-i dai crezare lui Sévillia, Franța a căzut. Franța nu mai e la modă. Franța a apus. Franța se cuvine să fie compătimită. Franța merită mila noastră – acesta e mesajul cărții lui Sévillia. E drept că Sévillia și-a scris cartea înaintea victoriei lui Sarkozy, dar pînă acum Franța a rămas aceeași: o țară ai cărei cetățeni și-au distrus tradiția din prea multă dragoste de omenire. O țară în care scrupulele provocate de grija de a nu leza orgoliile emigranților au făcut ca termeni precum „națiune” și „creștinism” să fie puse sub obroc. Pe scurt, o țară ce se cuvine a fi dată drept un exemplu potrivit de cum poate o patologie ideologică să sleiască mintal generații de-a rîndul, și asta nu oriunde, ci în sînul celei mai rafinate culturi pe care a dat-o Europa vreodată.

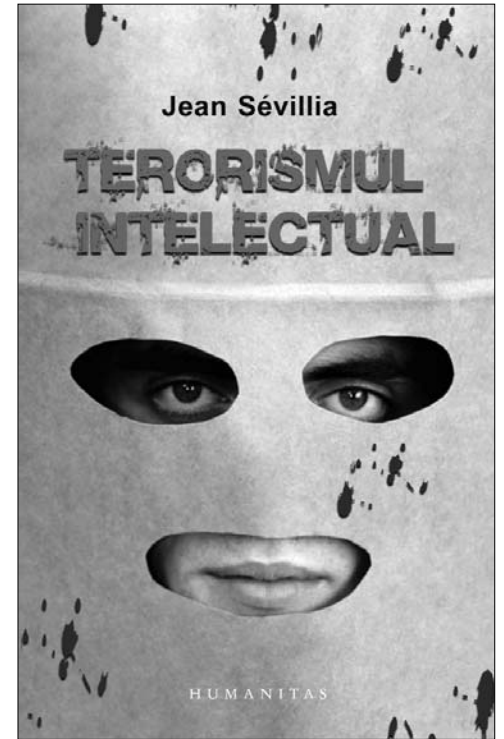
Despre ce patologie e vorba e de prisos s-o mai spunem: corectitudinea politică. O patologie care le-a anesteziat francezilor instinctul de conservare și le-a fărâmițat imunitatea. O patologie care a preschimbă țara lui Montaigne într-un sanatoriu social în care emigranții și discriminații pot avea certitudinea unui liman izbăvitor. O țară în care, dacă ești handicapat locomotor și retardat mental nu se poate ca, păcîlind vreo autoritate, să nu găsești un loc călduț desfăcut din mantaua protecției sociale. O țară în care cea mai bună trambulină socială este să te declari de stînga, îmbrățișînd valorile filantropice ale utopiei universale – emanciparea de constrîngeri, libertatea, eliminarea granițelor și a statelor, desființarea suveranității naționale, concordia planetară, protecția socială. O țară în care cele șase sinonime ale Diavolului sunt sexul, familia, etnia, națiunea, tradiția și religia, căci, cine nu știe, ele sunt sursa tuturor relelor în lume. O țară în care cerințele sociale, atunci cînd vin din partea instituțiilor statului, sunt percepute ca restricții discriminatorii, iar atunci cînd vin din partea minorităților, sunt resimțite ca drepturi firești. O țară în care spiritul de finețe al lui Pascal a dat ortul popii în fața spiritului populist al lui Sartre. O țară în care cea mai bună rampă de lansare este să-i înjuri pe fasciști, indiferent ce anume înțelegi prin acest cuvînt: „Fascist e statul, fascist e polițistul, fascist paznicul de închisoare, fascist șeful de întreprindere, fascist profesorul care disprețuiește greva, fascist tatăl care

nu demisionează de la autoritatea sa, fascist cel care denunță drogurile.” (p. 86.)

Așadar, o țară în care tot ce înseamnă ierahie și autoritate emană un iz de fascism. O țară în care „francez de baștină” a devenit o expresie nepoliticoasă, iar patriotismul a căpătat izul unei vorbe în vînt. O țară în care, dacă o elevă musulmancă purtînd vâl spune că „N-am să-l las pe Dumnezeu la poarta școlii”, toți închid ochii cu indulgență, dar dacă aceleași cuvinte sunt rostite de o elevă catolică, ele declanșează un scandal de pe urma căruia Biserica este pusă la zid. O țară în care toți sunt împotriva reacționarilor, deși nimeni nu mai știe prea bine cine sunt reacționarii. O țară în care bunăvoinței indigenilor li se răspunde cu o insolență rasistă de la care autoritățile își întorc privirile. O țară în care filantropia se vinde cu toptanul și, în fine, o țară a cărei capitală riscă să rămîna fără parizieni.

Cartea lui Sévillia este radiografia cronologică a modului cum ideologia marxistă a ros timp de 50 de ani gîndirea francezilor. Procesul a fost pe cît de lent pe ațit de continuu, de-a lungul unei evoluții ce nu a fost întreruptă decît de jerbele publice ale unor scandaluri de proporții. Dar scandalurile, oricît de intense și paroxistice vor fi fost, n-au reprezentat decît accesele acute ale aceleiași maladii cronice. Precum țșnirile sporadice ale unui gheizer subteran, boala acestea a recidivat periodic, iar istoria recidivelor cărora le-au căzut victime intelectualii o găsim în cartea lui Sévillia: „În 1945, susțineau că URSS e un paradis și compuneau poeme în care-l ridicau în slăvi pe Stalin. În 1960 pretindeau că decolonizarea va rezolva în mod miraculos problemele popoarelor de peste mări. În 1965, salutau lupta dreaptă dusă de către Fidel Castro, Ho Și Min și Mao. În 1968, proclamau că fericirea se va naște din suprimarea oricărei constrîngeri. În 1975 se bucurau de cucerirea puterii de către Pol Pot, în Cambodgia. În 1981, credeau că părăsesc bezna spre a accede la lumină. În 1985 susțineau că Franța e datoare să-și deschidă granița pentru a-i primi pe nefericiții de pe întreg globul. În 1992, dădeau asigurări că se terminase cu statul-națiune și că Europa Tratatului de la Maastricht deschidea o eră nouă în istoria omenirii. În 1999, aceiași oameni afirmau că familia și morala erau niște concepte depășite. [...] Dar, împotriva refractarilor, vreme de cincizeci de ani, microcosmosul parizian a pus în mișcare un mecanism. Acest mecanism este terorismul intelectual.” (pp. 5-6)

Dar în ce constă acest mecanism? În ceva foarte simplu și eficient: în formarea unei mentalități dominante în virtutea căreia francezii împărtășesc convingerea că în lume există un arhetip al Răului și că el este același pentru toți. Se subînțelege că totul se obține printr-o propagandă mediatică în urma căreia oamenii capătă o optică monocordă, monotona și monovalentă: gîndesc după același calapod și nu găsesc nimic rău în asta. Și iarăși se subînțelege că scopul propagandei este ca ideile pe care le rîpîndește să fie induse într-un mod suficient de subtil ca francezii să fie convinși că și le-au ales singuri. Din momentul în care se înstăpînește, această optică nu numai că le spune francezilor că există un arhetip al Răului care este același pentru toți, dar în plus le spune că toți au datoria să i se opună profilactic. Și astfel, o dată întipărită ideea combaterii preventive a Răului, nu mai rămîne decît să fie identificate întruchipările lui. Pe acestea le știm cu toții: fascism, imperialism,

Jean Sévillia, *Terorismul intelectual*, trad. din franceză de Ileana Cantuniari, Humanitas, 2007, 296 pag.

colonialism, xenofobie, rasism, capitalism.

Orice reacție de împotrivire față de mentalitatea dominantă este o dovadă în plus că cel care se încumetă să riposteze vine din tabăra Răului, și astfel cine se opune se trezește înfierat cu stigmatul de rasist, fascist și antidemocrat. Patologia aceasta psihologică exercită un veritabil terorism social. E ca o atmosferă sufocantă în care, dacă dai semne că te abați de la linia oficială, ești exclus. „Această logică de excludere a fost a iacobinismului, a comunismului, a nazismului – a tuturor sistemelor totalitare. Ea se întemeiază pe visul unei societăți locuite de puri, eliberate de orice oponent, de orice adversar. Această nebunească utopie ațită o ură perpetuă: din moment ce vor fi întotdeauna rebeli față de ordinea stabilită, vor exista întotdeauna indivizi de eliminat. Neîndoielnic, în cazul terorismului intelectual, epurarea se operează prin cuvinte și imagini, dar efectul rămîne același. Cel care nu se pliază pe discursul dominant e un cetățean nedemn de acest nume. Cînd de fapt, cetățenia constă în a admite că aceia care nu împărtășesc ideile sînt totuși cetățeni. A redescoperi acest lucru este o imperioasă exigență. A vrea să-i mulezi pe toți francezii după un model uniform înseamnă a acționa împotriva păcii civile. Căci uniformitatea este contrariul unității: cînd unitatea adună, uniformitatea divide. Or, politica nu înseamnă război civil. Ea este, dimpotrivă, arta de a face să coabiteze diferite familii de gîndire în jurul unui numitor comun. Iar atunci cînd Europa nu constituie o comunitate încheiată, națiunea rămîne locul geometric în care se rezolvă dialectica universalului, a identității și a particularului.” (pp. 277-278)

Concluzia ce se desprinde din cartea lui Sévillia pare desprinsă din rețetele secrete ale războiului psihologic: dacă vrei să distrugi o țară, e îndeajuns să le induci cetățenilor o mentalitate de stînga, dar o mentalitate pe care cetățenii s-o arboreze cu un entuziasm pe cît de sincer pe ațit mîndru, încredințați fiind că binele e de partea lor și că atitudinea lor poate fi un exemplu pentru toți cetățenii lumii. Odată inoculat elanul filantropic, el capătă o autonomie psihică în virtutea căreia ideile se vor perpetua ca într-o reacție în lanț. Din acest moment, regizorii terorismului intelectual se pot retrage, contemplînd în voie spectacolul: rezultatul va fi o decădere lentă și sigură, ca cea prin care trece Franța de 50 de ani încoace. ■